Враховуючи особливості сучасного етапу політичного життя українського суспільства, важливо сприяти розвитку інститутів громадянського суспільства, їх участі у вирішенні актуальних суспільних проблем, враховувати переваги демократичного впливу держави на особливості формування об'єктивної громадської думки тощо. За таких умов громадянське суспільство залишається важливим інструментом консолідації українського суспільства у подоланні негативних впливів і викликів в умовах воєнних загроз.

Список використаних джерел

1. Андрійчук, Т. (2012). Концепт громадянського суспільства в сучасних теоріях демократії. *Політичний менеджмент,* 1-2, 10-17.

2. Шевченко, О. (2023). Розвиток громадянського суспільства в Україні у період війни. *Наукові перспективи,* 1 (31), 200-209 http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/3549.

Манелюк Ю. М.,

кандидат політичних наук, доцент,

Київський національний економічний університет імені Вадима

ЗАХИСТ СВОБОДИ ТА ДЕМОКРАТІЇ В ЕПОХУ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

Дезінформація є однією з головних проблем демократичних країн сучасності. За неправдивими або фейковими новинами часто сформульовані стратегії маніпулювання громадською думкою та підриву стабільності держав та їхніх інституцій. Містифікації та дезінформація – загроза свободі та демократії. Розвиток і широке використання цифрових медіа дозволяє швидко поширювати кампанії, що робить дезінформацію більш гострою проблемою. В останні роки потік дезінформації пришвидшився, про що свідчить інфодемія в мережах у

контексті пандемії COVID-19 та російсько-української війни. Дезінформація дуже небезпечна, оскільки може стати інструментом пропаганди чи маніпуляції. Клікбейтні заголовки, підставний контент, часто спрямований на піднесення певних подій у вигідному світлі – це також є дезінформацією. Часто фейкові новини публікуються для того, щоб винести вигоду, грошову чи моральну вигоду, тому щоразу, коли помічаєте явну брехню, запитайте себе: «Кому потрібно, щоб я в це повірив?»

За останні роки у світі відбулось багато конфліктів, виборів, пандемія, воєнних конфліктів та ін. І постає важливе питання як людям дізнаватись правдиву інформацію? Звідки її черпати? та як не потрапити в «руки» дезінформаторів. Для людей дуже важливо знати правду та мати можливість отримувати інформацію правдиву або з перших рук. Проте як вистояти у світі де потік інформації швидший за світло?

Розширення того, що «вважається» дезінформацією, демонструє, що дезінформація є основною медіа-стратегією, яка використовується в країнах для відтворення та зміцнення переваги одних над іншими та ієрархії влади за рахунок населення, якому бракує соціальної, культурної, політичної чи економічної влади.

Мета статті – розглянути поняття дезінформації, проаналізувати її негативні сторони, визначити як вона впливає на суспільство та на прикладах зрозуміти її механізми роботи та взаємодії с суспільством. Визначити методи боротьби з нею та способи протистояння.

Термін «дезінформація» стосується неправдивої або оманливої інформації, навмисно поширеної з метою отримання прибутку, завдання шкоди або досягнення політичних чи ідеологічних цілей. Хоча це охоплює багато типів інформації, у публічному дискурсі дезінформація нерозривно пов’язана з соціальними медіа та технологічними платформами, і часто дивним чином деполітизована, представлена як «забруднення» або «зараження» здорової інформаційної екосистеми. Велика кількість досліджень свідчить про те, що наративи дезінформації ґрунтуються на існуючих ідеологіях, які часто

включають расу та нерівність, і утілюють їх. Ієрархії, засновані на ідентичності, зокрема расовій приналежності, відіграють ключову роль у створенні, поширенні та поширенні наративів дезінформації. Існують різні методи поширення дезінформації:

1. виборча цензура,
2. маніпуляції з рейтингом пошуку,
3. злам та реліз,
4. поширення дезінформації безпосередньо.

Яскравим прикладом дезінформації є її використання під час виборів. Хибні дані, що вводять в оману, поширювалися дуже швидко і стосувалися багатьох політичних питань, спеціальним службам вдалося встановити, що більшість матеріалів, що вводять в оману, були створені групою македонських підлітків. Їхня мотивація була простою: якщо вони почнуть випускати велику кількість політичних матеріалів, їх новинами ділитиметься велика кількість користувачів, а значить – публікації наберуть більше переглядів, що принесе їх авторам непогані гроші.

Тому варто подумати про те, як себе уберегти від такої інформації, тому аналізуючи прочитані новини, необхідно насамперед звернути увагу на те, чи подаються в публікації сухі факти, чи відчувається тиск на емоції, оскільки фейкові новини діють на почуттів, а не до розуму, тому вони часто містять дивні твердження або викликають гнів або страх.

Однак інформацію, що вводить в оману, можна розповсюджувати не лише за допомогою тексту. Іноді видання та користувачі вдаються до використання так званих «діпфейків» – це фальшиві зображення та відеоролики, створені з використанням цифрового програмного забезпечення, машинного навчання та заміни осіб. Зображення об’єднуються в нові відеоролики, що показують події або дії, що ніколи не відбувалися в реальності. Результати можуть виявитися дуже переконливими, що не дозволяють ідентифікувати їх як хибні, тому, перш ніж вірити черговій статті новин або публікації в соціальній мережі, не полінуйтесь перевірити

інформацію: можна перевірити її початкове джерело, наприклад, сайт на наявність орфографічних помилок у його назві, вивчіть інші професійні джерела, чи пропонують вони свій погляд на ситуацію, перевірте справжність зображення та інших матеріалів, доданих до публікації.

У статті «Чому фейкові новини мають таку привабливість?» наголошується на тому, наскільки важливо уникати помилкової інформації. Фейкові новини «все більше зосереджені на підтвердженні власного світогляду читачів, а не на виклику», оскільки ми наповнюємо свій розум інформацією, яку хочемо знати, а не правдою, ми притупляємо те, як ми бачимо речі. Фейкові новини шкодять нашому загальному сприйняттю. Хоча я згоден з ним, це ще одна причина того, що фейкові новини можуть бути настільки згубними.

Наразі пропоную розглянути тактики які використовують ЗМІ для поширення дезінформації:

- Брехні, тихо відмовляйтеся: головні медіа-джерела сумно відомі тим, що повідомляють про відверто нечесні та непідтверджені новини на першій сторінці, а потім тихо відмовляються від них на самій останній сторінці, коли їх спіймають. У цьому випадку суть полягає в тому, щоб залізницею брехні потрапити в колективну свідомість. Коли брехня остаточно викрита, вже занадто пізно; і велика частина населення не помітить і не потурбується, коли правда випливе назовні.

- Непідтверджені або контрольовані джерела як факт: канали кабельного телебачення часто цитують інформацію з «неназваних» джерел, державних джерел, які мають очевидну упередженість або плани, або «експертних» джерел, не надаючи альтернативного «експертного» погляду. Інформація, надана цими джерелами, як правило, підтверджується нічим іншим, як сліпою вірою.

- Обчислене упущення: це ще називають даними «вишневого вибору». Одна проста частина інформації або основна частина правди може зірвати цілу дезінформаційну новину; тож замість того, щоб намагатися затушувати це, вони просто вдають, що його не існує. Коли факт замовчується, брехня може виглядати цілком раціональною. Ця тактика також широко використовується,

коли агенти дезінформації та нечестиві журналісти беруть участь у відкритих дебатах.

- Відволікання уваги та виготовлення релевантності: іноді правда потрапляє в свідомість громадськості, незалежно від того, що ЗМІ роблять, щоб її заховати. Коли це трапляється, їхній єдиний вихід – спробувати змінити увагу громадськості і, таким чином, відвернути її від істини, яку вони були так близькі до розуміння. ЗМІ досягають цього, «надмірно висвітлюючи» тему, яка не має нічого спільного з більш важливими проблемами. За іронією долі, засоби масової інформації можуть сприйняти неважливу історію і, висвітлюючи її до нудоти, змусити багатьох американців припустити, що, оскільки ЗМІ не замовчать про це, вона має бути важливою.

- Тактика нечесних дебатів: іноді люди, які насправді стурбовані прагненням людини до чесності та законної інформації, що базується на фактах, прориваються та з'являються на телебаченні. Однак рідко їм дозволяється ділитися своїми поглядами чи ідеями без необхідності боротися крізь стіну ретельно створеного обману та пропаганди. Оскільки засоби масової інформації знають, що вони втратять довіру, якщо час від часу не допускатимуть гостей із протилежними поглядами, вони організовують та режисують спеціалізовані теледебати в суворо обмежувальному середовищі, що змушує гостя захищатися та ускладнює йому можливість чітке визначати і передавати свої ідеї чи факти.

А все ж, хто такі підбурювачі та агенти дезінформації?

Будь-яка особа, що має обліковий запис у соціальних мережах, може створювати та поширювати дезінформацію: уряди, компанії, інші групи інтересів або окремі особи, аналізуючи різних учасників, відповідальних за дезінформацію, робоча група ЮНЕСКО зі свободи вираження поглядів і боротьби з дезінформацією розрізняє тих, хто фабрикує дезінформацію, і тих, хто поширює контент: підбурювачі (прямі чи опосередковані) – це ті, хто створює контент, і агенти («агенти впливу»), окремі особи, офіційні особи, групи, компанії, установи) є тими, хто відповідає за поширення неправди.

Найбільш системні загрози політичним процесам і правам людини виникають через організовані спроби провести скоординовані кампанії на кількох платформах соціальних мереж. Як вказує Facebook на скоординовану неавтентичну поведінку, великі кампанії з дезінформації часто пов'язані з урядами, політичними партіями та військовими та/або з консалтинговими фірмами, які працюють на ці органи. Якщо ініціатором або агентом дезінформації є – або має підтримку – іноземна держава, це може порушувати принцип невтручання міжнародного публічного права. Експерти вважають, що принцип невтручання застосовний як до кібероперацій держави, так і до іншої діяльності держави. Іноземне втручання слід розуміти як «примусову, оманливу та/або непрозору спробу порушити вільне формування та вираження політичної волі осіб іноземним державним суб'єктом або його агентами».

На жаль, дезінформація існувала та буде існувати у нашому інформаційному просторі, проте нам слід бороти з нею та її наслідками. Складність боротьби з дезінформацією полягає в тому, що її вплив на права людини є подвійним. Це означає, що, визнаючи існування дезінформації, ми ризикуємо порушити основні права людини, включаючи свободу думки, право на участь, право на приватність та інші права, пов'язані з культурними, економічними та соціальними факторами. У той же час ми приймаємо його загрозу та зниження демократичності, оскільки він має владу впливати на вибори; збільшення цифрового насильства та репресій. З іншого боку, законодавство, яке не розроблено ретельно та не враховує права на свободу вираження поглядів, може призвести до занепокоєння.

Список використаних джерел

1. Дезінформація, пропаганда і все, що між ними: як розпізнати і захиститися (2022, 10 серпня). *Детектор медіа*. https://detector.media/withoutsection/article/201754/2022-08-10-dezinformatsiya-propaganda-i-vse-shcho-mizh-nymy-yak-rozpiznaty-i-zakhystytysya/.

2. Звідки беруться фейки та дезінформація, і як від них захиститися URL: https://life.pravda.com.ua/columns/2020/08/11/241935/

3. Капелюшний, В.П. Дезінформація. У Дзюба, І.М., Жуковський, А.І., & Железняк, М. Г. (та ін.). (2007). *Енциклопедія Сучасної України.* Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. https://esu.com.ua/article-21273.

4. Миколайчук, Б. (2021, 22 липня). *Епідемія дезінформації: чому фейки стали частиною нашого життя і як «вакцинуватися»?* Центр демократії та верховенства права. https://cedem.org.ua/analytics/epidemiya-dezinformatsiyi/

5. Disinformation. (n.d.). In *Merriam-Webster*. Retrived 19 April 2024, from https://www.merriam-webster.com/dictionary/disinformation

6. What Is Disinformation? Definition and Examples (2019, March 25). *ThoughtCo*. https://www.thoughtco.com/disinformation-definition-4587093

Мацука В.М.,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри менеджменту та фінансів,

Маріупольський державний університет

УСПІШНІ СТРАТЕГІЇ КРИЗИС-МЕНЕДЖМЕНТУ

Через непередбачуваність глобальних подій багато компаній прагнуть визначити потенційні кризи до їх виникнення, щоб розробити плани їх подолання. Якщо трапиться криза, компанія повинна мати можливість радикально змінити напрямок, щоб «вижити». Спробуємо розібратися, що таке кризис-менеджмент і як його успішне впровадження допоможе вирішити складні ситуації в компанії (edin, 2023).

Перш за все, кризис-менеджмент – це процес, за допомогою якого організації реагують на руйнівні та несподівані події, які можуть завдати шкоди організації або її зацікавленим сторонам. Сам процес включає стандартні